

UCHWAŁA NR XXXVI/293/2022

RADY GMINY KWILCZ

z dnia 29 marca 2022 r.

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022 - 2025.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, ze zm.) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z późn. zm.) Rada Gminy Kwilcz uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022 - 2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kwilcz.

§ 3. Traci moc Uchwała NR XXXIII/273/2021 Rady Gminy Kwilcz z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2022 rok.

§ 4. Traci moc Uchwała NR XXXIII/274/2021 Rady Gminy Kwilcz z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Kwilcz oraz na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Kwilczu.

Przewodniczący Rady
Gminy

Grzegorz Korpik

Załącznik do uchwały Nr XXXVI/293/2022

Rady Gminy Kwilcz

z dnia 29 marca 2022 r.

Załącznik Nr 1

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII W GMINIE KWILCZ
NA LATA 2022 – 2025**

Spis treści:

- I. Wprowadzenie
- II. Podstawy prawne
- III. Diagnoza problemu uzależnień w Gminie Kwilcz
 - 3.1. Analiza problemu uzależnień w Gminie Kwilcz
 - 3.2. Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Kwilcz
 - 3.3. Terenowe szkolenie w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Kwilcz
 - 3.4. Analiza SWOT
 - 3.5. Wnioski i podsumowanie diagnozy
- IV. Cele Programu
 - 4.1. Cel główny
 - 4.2. Cele szczegółowe
- V. Adresaci działań Programu
- VI. Realizatorzy Programu
- VII. Zadania Programu i sposób ich realizacji
 - 7.1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem oraz udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnienia pomocy psychospołecznej i prawnej
 - 7.2. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych
 - 7.3. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem
 - 7.4. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego
 - 7.5. Pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego oraz wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej
- VIII. Źródła i zasady finansowania Programu
- IX. Sposób kontroli realizacji Programu
- X. Zasady wynagradzania oraz zwrot kosztów podróży członków Komisji

I. Wprowadzenie

Zgodnie z *Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin, które obejmują:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie **rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym**, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego **przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.**

Realizacja w/w zadań jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy **gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii**, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. **Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.** Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać **pełnomocnika**. Gminny program sporządza się na okres nie dłuższy niż 4 lata.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022-2025 (dalej zwany „Programem”) jest wynikiem obowiązków nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego *Ustawą z 17 grudnia*

2021 roku o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021r., poz. 2469). Program stanowi kontynuację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2022 rok przyjęty Uchwała Nr XXXIII/273/2021 Rady Gminy Kwilcz z dnia 28 grudnia 2021 r. oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/274/2021 Rady Gminy Kwilcz z dnia 28 grudnia 2021 r., które tracą swoją moc obowiązującą 31 marca 2022 roku oraz analogicznych programów wcześniejszych.

Program zakłada realizację działań, które są zgodne zarówno z kierunkami zawartymi w *Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.), jak i z kierunkami zawartymi w *Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r.* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 z późn. zm.). Ustawy te nakładają na jednostki samorządu terytorialnego prowadzenie działań w obszarze profilaktyki, przeciwdziałania uzależnieniom oraz integracji społecznej osób uzależnionych czyniąc je zadaniami własnymi gminy, a wspomniana wcześniej nowelizacja określa obowiązek uchwalenia programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Istotę przeciwdziałania uzależnieniom podkreśla fakt, że profilaktyka uzależnień, tj. uzależnienia od narkotyków, alkoholu i uzależnień behawioralnych - jest jednym z celów operacyjnych *Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025*, w którym jako realizatorów działań, wskazano również jednostki samorządu terytorialnego.

Przeprowadzone ewaluacje poprzednich Programów wskazują na zasadność kontynuacji działań w tym obszarze z rekomendacją wprowadzenia niezbędnych modyfikacji. Na te potrzeby odpowiada niniejszy *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022-2025*.

Program został opracowany w oparciu o Diagnozę problemu uzależnień w Gminie Kwilcz, która została przeprowadzona pod koniec ubiegłego roku i jest zgodny z założeniami i celami *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kwilcz na lata 2016-2026* (zwanej dalej „Strategią”), w której wymienione są dwa Programy, tj. Gminny Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminny Program przeciwdziałania narkomanii. Po zmianie ustawowej ich rolę przejmuje jeden dokument – niniejszy *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022-2025*.

Działania wpisane w Program pozwalają wypełnić zawarte w Strategii cele strategiczne przy pomocy celów operacyjnych, mówiące m.in. o zapobieganiu uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie poprzez np.: konstruowanie Gminnego Programu oraz jego skuteczną realizację.

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonywane są poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności poprzez:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożywania alkoholu;
- działalność wychowawczą i informacyjną;
- ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- ograniczanie dostępności alkoholu;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej¹.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.) nakłada na gminę obowiązek realizowania, jako zadania własnego, następujących działań:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego².

Realizacja wyżej opisanych zadań prowadzona jest w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Uzależnienie jest przewlekłą chorobą centralnego układu nerwowego, która charakteryzuje się okresami remisji (tj. abstynencji) i nawrotów - prowadzi do powstania wielu szkód, m. in.:

¹ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

somatycznych, psychicznych i społecznych i często kończy się śmiercią z powodu następstw zdrowotnych.

Ponad 80% dorosłych Polaków pije napoje alkoholowe. Świadomość, że alkohol jest legalnym, kulturowo akceptowanym narkotykiem, usypia czujność osób pijących, którzy w większości bagatelizują ryzyko zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu. Wierzą, że jest on szkodliwy tylko w niektórych postaciach lub napojach (np. alkohole niespożywcze, przemycane, kupowane z niepewnych źródeł), dla niektórych osób (np. dla dzieci czy osób chorych) lub wyłącznie w sytuacji systematycznego nadużywania, tzn. częstego spożywania alkoholu w dużych ilościach. Prawda jest taka, że z punktu widzenia toksykologii każda dawka alkoholu powoduje mniejsze lub większe zatrucie, a reakcje poszczególnych konsumentów na alkohol w różnych sytuacjach bywają nietypowe, nieprzewidywalne i tym samym mogą być dla nich niebezpieczne.

Alkohol wpływa na ośrodkowy układ nerwowy, wywołując zmiany nastroju, myślenia, spostrzegania, oceny rzeczywistości i zachowań. Zmiany te w pierwszej fazie spożywania alkoholu są postrzegane przez pijących jako atrakcyjne i korzystne, później jednak mogą być źródłem licznych problemów zdrowotnych, społecznych, a nawet prawnych.

Zarówno alkohol, jak i produkty powstające w czasie jego rozkładu w organizmie są toksyczne i mają szkodliwy wpływ na większość tkanek i narządów ludzkiego ciała. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia Europejczyków. Ponad 200 rodzajów chorób i urazów ma udowodniony związek ze spożywaniem alkoholu. Ryzyko szkód zdrowotnych spowodowanych alkoholem zależy w znacznej mierze od ilości wypijanego alkoholu, przy czym nauka nie określiła dotąd dawki całkowicie bezpiecznej, czyli takiej, która gwarantowałaby zupełny brak negatywnych konsekwencji spożywania napojów alkoholowych dla zdrowia. Nierzadko nawet osoby pijące alkohol okazjonalnie mogą narazić się na poważne problemy. Należą do nich: zatrucia, ciężkie kace, urwane filmy, urazy fizyczne i wypadki, przemoc, próby samobójcze.

Większość problemów zdrowotnych o charakterze somatycznym i/lub psychicznym pojawia się w wyniku przewlekłego nadużywania alkoholu. Należą do nich między innymi: stłuszczenie, zapalenie lub marskość wątroby, alkoholowe zespoły psychoorganiczne, zapalenie trzustki, przewlekłe psychozy alkoholowe, zespół Wernickego-Korsakowa, napady drgawkowe abstynencyjne czy polineuropatia obwodowa.

Wyróżnia się trzy podstawowe wzory spożywania alkoholu rodzące zagrożenia, które wymagają interwencji i zmiany:

- **ryzykowne spożywanie alkoholu** - to picie nadmiernych ilości alkoholu (jednorazowo i łącznie w określonym czasie) niepociągające za sobą aktualnie negatywnych konsekwencji, przy czym można oczekiwać, że konsekwencje te pojawią się, jeśli obecny model picia alkoholu nie zostanie zmieniony;

- **picie szkodliwe** - to taki wzór picia, który już powoduje szkody zdrowotne, fizyczne bądź psychiczne; ale również psychologiczne i społeczne, przy czym nie występuje uzależnienie od alkoholu;
- **uzależnienie od alkoholu** jest następstwem długotrwałego szkodliwego spożywania alkoholu, w którym picie uzyskuje zdecydowane pierwszeństwo przed zachowaniami, które niegdyś były dla osoby pijącej ważniejsze.

O picu na poziomie niskiego ryzyka szkód można mówić wtedy, gdy osoby pijące nie przekraczają limitów spożywania alkoholu stanowiących granicę podwyższonego ryzyka negatywnych konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu³.

Nadużywanie alkoholu przez osobę bliską wywiera negatywny wpływ na wszystkich członków rodziny: dorosłych i dzieci – rodzi bardzo poważne konsekwencje zdrowotne, psychologiczne, społeczne i materialne. Prowadzi do dezorganizacji rodziny, a czasem nawet do jej rozpadu. Członkowie rodziny podejmują nieustanne starania, aby skłonić alkoholika do ograniczenia lub zaprzestania picia. Najczęściej działania te kończą się niepowodzeniem. Zmagania z picciem osoby bliskiej, trwające miesiącami, a czasem latami, rodzą poważne konflikty, napięcia psychiczne, cierpienie emocjonalne i rozczarowanie.

Aby lepiej poradzić sobie z tą trudną sytuacją, członkowie rodzin mogą skorzystać z pomocy psychologicznej świadczonej np.: w placówkach terapii uzależnień, czy punktach konsultacyjnych których zadaniem jest nie tylko leczenie osób uzależnionych, ale również wspieranie osób cierpiących z powodu picia swoich bliskich.

Warto więc skorzystać z pomocy specjalistów i grup samopomocowych nawet wówczas, gdy nie udaje się namówić osoby bliskiej do leczenia, abstynencji czy ograniczenia picia⁴.

Często słyszymy, że wiek inicjacji alkoholowej obniża się, a spożycie napojów alkoholowych wśród młodych Polaków rośnie. Od wielu lat ten stereotypowy komunikat „krąży” w społecznym przekazie. Owszem, kiedyś tak było, ale teraz niekoniecznie. Dziś można powiedzieć, że młodzi Polacy piją mniej, ale jednocześnie nadal piją dużo za dużo. Polska młodzież wskoczyła na wysoki pułap spożycia już 30 lat temu w wyniku bezprecedensowej akcji marketingowej i przemian społecznych. I od tej pory wskaźniki spożycia utrzymują się na bardzo wysokim poziomie⁵.

Szkodliwe używanie alkoholu powoduje szkody zdrowotne i społeczne, takie jak: naruszenie zasad bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Problemy związane z alkoholem powodują także wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo. Koniecznym staje się więc podejmowanie działań zmierzających do ograniczania popytu i podaży tych środków, oraz realizacja zadań mających na

³ Broszura, PARPA, NPZ, Instytut Towarzystwa Psychologicznego, s. 2- 4.

⁴ Broszura, PARPA, NPZ, Instytut Towarzystwa Psychologicznego, s. 13-14].

⁵ Remedium. Profilaktyka problemowa i promocja zdrowia psychicznego, lipiec-sierpień 2021.

celu redukcję szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych. Szczególnie istotne jest, by działania te podejmowane były już na poziomie lokalnym. Wszelkie działania redukujące tego typu szkody i zapobiegające powstawaniu problemów stanowią podstawę do przywracania równowagi zdrowotnej i społecznej jednostki oraz osób uwikłanych w uzależnienie.

Uzależnienie to kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których zachowania związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych uzyskują wyraźną przewagę nad innymi, które były charakterystyczne dla danej osoby - to zespół określonych objawów i zachowań, wywołanych nieodpartym pragnieniem przyjmowania substancji psychoaktywnych (tzw. głód psychiczny).

Uzależnienie może rozwinąć się w wyniku używania substancji psychoaktywnych - jest przekroczeniem bardzo ulotnej i trudnej do zauważenia granicy między chęcią, która wyraża dobrowolność, a przymusem, który całkowicie zaburza kontrolę. Tę granicę przekracza się tylko raz, ale bezpowrotnie. Uzależniony, nawet gdy nie przyjmuje substancji psychoaktywnych, to do końca życia pozostaje osobą uzależnioną.

Wybrane przykłady szkód zdrowotnych i społecznych związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych:

1. szkody zdrowotne:

- a) somatyczne tj. ostre zatrucie (przedawkowanie), wychudzenie, wyniszczenie, zakrzepy w żyłach i zatory tętnicze, Infekcja HIV i choroba AIDS, Wirusowe zapalenie wątroby HBV, HCV, HDV, rzadziej HAV, zakażenia bakteryjne, w tym posocznice - np. gronkowiec złocisty, zapalenia płuc, oskrzeli, zatok, owrzodzenie skrzydełek nosa i okolicy pod nosem, martwica przegrody nosowej, świerzb, grzybica, choroby przenoszone drogą płciową, patologie ciąży i porodu, Napady drgawkowe, ropnie, ropowice skóry w miejscach po zastrzykach;
- b) psychiczne tj. bezsenność, depresja/próby samobójcze, zaburzenia nastroju (jak: agresja, drażliwość, przygnębienie, apatia), zaburzenia pamięci, ostre i przewlekłe psychozy, zaburzenia seksualne, zespoły organiczne, np. otępienie, zaburzenia uczuciowości;

2. szkody społeczne: osłabienie więzi rodzinnych, bezdomność, bezrobocie, konflikty z prawem, inwalidztwo, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, obciążenie społeczeństwa pomocą socjalną.

Uzależnienie od narkotyków, określane jest także terminem „narkomania” (z j. gr. narke – odurzenie, mania – szaleństwo), jest postępującą chorobą prowadzącą do wyniszczenia organizmu (w skrajnych przypadkach nawet do śmierci uzależnionego). Cechą charakterystyczną tej choroby jest konieczność przyjmowania środka odurzającego. Środek ten powoduje uzależnienie psychiczne

i fizyczne - narkoman odczuwa wewnętrzny przymus zwiększania dawek przyjmowanych środków psychoaktywnych.

Symptodem świadczącym o zażywaniu narkotyków może być zmiana sposobu bycia, środowiska, stylu ubierania się. Osoby uzależnione często oddalają się od przyjaciół i rodziny, mają problemy w kontaktach z otoczeniem, stają się drażliwe, nerwowe, zaniedbują codzienne obowiązki (np.: szkolne, zawodowe, domowe). Takie zachowania powinny stać się „lampką ostrzegawczą” dla osób podejrzewających, że ich bliscy mogą być uzależnieni od narkotyków. Podstawowym objawem uzależnienia jest niekontrolowany przymus sięgania po substancje odurzające (psychoaktywne). Uzależniony traci kontrolę nad przyjmowanymi narkotykami, mimo starań nie jest w stanie utrzymać abstynencji. Do objawów narkomanii zalicza się także: wzrost tolerancji na substancje odurzające (tj. osoba uzależniona cały czas musi zwiększać dawki narkotyków, aby uzyskać efekt podobny do tego, który występował w przypadku pierwszych kontaktów z substancją psychoaktywną), sięganie po narkotyki mimo zauważenia nieprzyjemnych konsekwencji zdrowotnych, psychicznych i społecznych, do których one prowadzą, skoncentrowanie się na zdobywaniu narkotyków (tzn. chory całą swoją energię poświęca na zdobywanie środków potrzebnych na zakup substancji odurzających), pojawienie się zespołu abstynencyjnego (np.: drżenie rąk i mięśni, nadmierna potliwość, drażliwość, omamy, depresja, pogorszenie koncentracji, lęki). Już pierwsze objawy powinny wzbudzić niepokój i zmotywować do leczenia, ponieważ narkomania postępuje stopniowo, a powodzenie leczenia jest uzależnione od szybkości podjęcia terapii.

Regularne przyjmowanie narkotyków prowadzi do uzależnienia, którego nie da się pokonać samodzielnie - w tej sytuacji niezbędna jest pomoc terapeuty i odtruwanie organizmu.

Terminem „narkotyki” określane są substancje psychoaktywne pochodzenia chemicznego (syntetyki) lub naturalnego. Działają one na ośrodkowy układ nerwowy i silnie uzależniają. Do najczęściej zażywanych narkotyków zalicza się: marihuanę, amfetaminę, kokainę, LSD, heroinę.

Z najnowszych badań wynika, że w polskim społeczeństwie używanie narkotyków nadal jest o wiele mniej rozpowszechnione niż konsumpcja napojów alkoholowych. W dalszym ciągu skala używania narkotyków w Polsce na tle innych krajów UE nie jest duża, najbardziej rozpowszechnionym narkotykiem jest marihuana, a dane dotyczące młodzieży wymagają uwagi specjalistów, ponieważ odsetek użytkowników marihuany w tej grupie znajduje się powyżej średniej europejskiej.

W drugiej połowie XX wieku nadużywanie narkotyków i uzależnienie od nich stało się problemem społecznym. Narkomania stała się stopniowo problemem medycznym, społecznym i kulturowym - spostrzegana jest jako jednostka chorobowa o złożonym charakterze.

W odróżnieniu od choroby alkoholowej, w narkomanii oprócz uzależnienia fizycznego oraz psychicznego, występuje także uzależnienie społeczne. Problem używania narkotyków jest

dodatkowo złożony pod względem prawnym, gdyż są one nielegalne. Używanie narkotyków jest nielegalne i często ukrywane, trudno jest zatem ocenić rozmiar występowania tego zjawiska oraz związanych z nim niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych. Trudna jest ocena rzeczywistego zasięgu zjawiska używania narkotyków przez młodzież. Zwiększyła się podaż i różnorodność narkotyków na nielegalnym rynku, a tym samym ich dostępność. Zmieniły się zarówno wzory używania, jak i rodzaj najczęściej używanych substancji. Narkotyki stały się elementem towarzyszącym zabawom młodzieży, czy wspomagają młodych ludzi w nauce.

W ostatnich latach w Polsce zaczął narastać także problem dopalaczy, który jest przedmiotem zainteresowania władz i zaniepokojenia społecznego. Dopalacze działają negatywnie nie tylko na zdrowie, ale i na psychikę człowieka. Często prowadzą do depresji, a młodzi ludzie uzależnieni od nich bardzo często trafiają na odwyk do klinik psychiatrycznych. Nierzadko zaczyna się niewinnie – od jednego specyfiku, a finał jest druzgocący. Trucizny, które uzależniają, często są powszechnie dostępne w zwykłych sklepach. Zdarza się, że sami rodzice nie wiedzą, że kupują swoim pociechom środki uzależniające, tkwiąc w przekonaniu, że dostarczają dziecku potrzebnej energii.

Dopalacze są substancjami psychoaktywnymi. Można je kupić w Internecie lub w specjalnych sklepach. Składniki dopalaczy są legalne, jednak nie warto ich zażywać – są tak samo szkodliwe jak narkotyki, a w mediach coraz częściej donoszą o przypadkach śmiertelnych po zażyciu dopalaczy. Dopalacze cieszą się dużą popularnością wśród młodzieży, która nie ma świadomości, czym się truje.

Wyróżnia się trzy grupy dopalaczy:

- susze i kadzidełka (tzw. „spice”) pochodzenia najczęściej roślinnego, których działanie jest zbliżone do marihuany lub opium, a zażywa się je za pomocą spalania w fajkach lub skrętach; w ich składzie może znajdować się także kofeina, wanilina, THC, eugenol;
- tzw. „party pills”, czyli tabletki lub proszek pochodzenia głównie syntetycznego, będące mieszanką halucynogenów, stymulantów, opioidów, empatogenów lub dysocjantów; ich działanie ma być pobudzające i poprawiające nastrój, a także wspomagające przy braku energii; tabletki ekstazy była dawniej „party pill” – obecnie jest zakazana;
- środki syntetyczne w formie m.in. małych pigułek lub znaczków do lizania, w składzie których jest tylko jedna substancja.

Dopalacze, szczególnie w postaci kapsułek, są zażywane przez młodych ludzi w celu wprowadzenia się w stan błogości, nastrój euforyczny oraz do poprawy kondycji seksualnej i fizycznej niezbędnej podczas intensywnych zabaw tanecznych. Najbardziej popularną formą dopalaczy w Polsce są środki typu „spice” w postaci suszu i mieszanek roślinnych. Dopalacze wywołują u spożywającej je osoby efekt narkotyczny zbliżony do zdelegalizowanych substancji – producenci starają się jak najwierniej oddać działanie narkotyków. Skład chemiczny dopalaczy

ulega ciągłej zmianie w celu omińnięcia zakazów antynarkotykowych. Wraz z wejściem ustawy zabraniającej obrotu konkretną substancją psychoaktywną producenci zamieniają ją na jej analog, czyli substancję, która ma bardzo podobne działanie, a jeszcze nie została zakazana. Działanie dopalaczy opiera się na substancjach psychoaktywnych, które wywołują różne efekty zbliżone do działania narkotyków.

Dopalacze do niedawna były legalnie dostępne jako produkty kolekcjonerskie, nie do spożycia. Ze względu na omińnięcie przepisów substancje psychoaktywne stały się dostępne dla ludzi, mimo iż ich szkodliwość nie została nawet przebadana. Obecnie obrót dopalaczami stał się zabroniony, dzięki czemu ich dostępność została utrudniona. Warto pamiętać, że niewinnie wyglądające tabletki mogą prowadzić do utraty zdrowia, a nawet życia.

Skutki używania dopalaczy nie są jeszcze do końca zbadane. Skład dopalaczy wielokrotnie ulegał zmianie, dlatego nie wiadomo do końca, jakie są następstwa ich stosowania. Jedno jest pewne – skutki dopalaczy są poważne. Dopalacze mogą wywołać w zależności od wrażliwości organizmu: nudności, bóle głowy, zawroty głowy, stany lękowe, bezsenność, drgawki, problemy z oddychaniem, znużenie, urojenia, ataki szału, wysoką gorączkę, nadmierne pocenie się, śpiączkę, wymioty, biegunkę, brązowienie na skórze i inne.

Na temat dopalaczy krąży wiele mitów, w które najczęściej wierzy młodzież i to niestety ta coraz młodsza. Młodzież zazwyczaj nie wie, jak działają dopalacze. Te substancje psychoaktywne są łatwe do nabycia, dlatego nawet jeśli wszystkie sklepy sprzedające te specyfiki zostaną zamknięte, pozostanie nadal Internet. Skuteczną metodą ochrony przed dopalaczami jest kampania informująca o skutkach zażywania środków psychoaktywnych. Po kilkudziesięciu śmiertelnych przypadkach zatrucia dopalaczami zaczęto akcję zamykania sklepów z tego typu używkami. Z danych Centrum Kryzysowego Ministerstwa Zdrowia wynika, że zamknięcie punktów sprzedaży dopalaczy przyczyniło się do redukcji hospitalizacji na oddziałach toksykologicznych w całej Polsce.

Reklamy, propaganda i znajomi – często właśnie dzięki nim młody człowiek sięga po używkę. Kiedy reklama mówi, że po zażyciu danego produktu pamięć się wzmocni, to młody człowiek nie będzie potrafił skupić się bez danego produktu. Również uprawiając jakiś sport i chcąc osiągnąć wysoki wynik, należy sięgnąć po batonika, cukierka czy napój, które na pewno zapewnią zwycięstwo. To wszystko powoduje, że młoda osoba przenosi później te używki do życia codziennego i do dyskotek, ponieważ bez pobudzenia chemicznego nie czuje się na siłach, aby coś osiągnąć. Działa tu tzw. efekt placebo.

Dostępne prawie w każdym sklepie i niebudzące najmniejszych podejrzeń napoje energetyczne zawierają niewielkie dawki substancji uzależniających. Te substancje to guarana i tauryna. Guarana to znany brazylijski afrodyzjak, który pobudza i zwiększa sprawność seksualną. Bezsenność, zaburzenia lękowe i depresja – to stany, do których może doprowadzić zażywanie

guarany. Natomiast tauryna poprawia metabolizm na krótki czas oraz daje przypływ energii. Niestety, po pewnym czasie prowadzi do wyczerpania psychicznego i fizycznego oraz do depresji.

Znane są przypadki osób, u których po odstawieniu napojów energetycznych, zaobserwowano typowe objawy abstynencji, jak w alkoholizmie, np.: drgawki, delirium, inne dolegliwości związane z odstawieniem używki.

Aby zmniejszyć rozpowszechnienie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i innych środków zastępczych wśród młodych ludzi, konieczne jest wdrożenie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości młodzieży i rodzin, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych chroniących przed używaniem narkotyków. Konieczne są także kompleksowe działania profilaktyczne obejmujące całe rodziny. Zintegrowane działania muszą być adresowane zarówno do dzieci, młodzieży, jak i do rodziców oraz nauczycieli. Profilaktyka, jako oferta wzbogacająca wychowanie oraz edukację dzieci i młodzieży, wymaga podjęcia działań ukierunkowanych nie tylko na zapobieganie szkodom, ale przede wszystkim na promowanie zdrowia rozumianego całościowo, które obejmują wymiary: fizyczny, psychiczny, społeczny, duchowy i publiczny. Jednakże najważniejszym elementem procesu przeciwdziałania narkomanii jest profilaktyka prowadzona w środowisku lokalnym.

Uzależnić można się zarówno od substancji zażywanej, jak i od stanu emocjonalnego uzyskiwanego za pomocą używki – jednym słowem uzależnić można się od wszystkiego.

Uzależnieniem behawioralnym, inaczej czynnościowym, nazywamy grupę objawów związanych z wielokrotnym, długotrwałym i utrwalonym powtarzaniem konkretnej czynności.

Jest to nowa grupa uzależnień psychicznych, które wiążą się z nałogowym wykonywaniem pewnych przyjemnych czynności. Ich realizacja prowadzi do krótkotrwałego uczucia euforii i ulgi, po czym pojawia się jeszcze silniejsza potrzeba ich powtórzenia. Prowadzi to do błędnego koła uzależnienia, które szczególnie często dotyczą dzieci i młodzieży.

Przykładami najczęstszych uzależnień behawioralnych są:

- zakupoholizm;
- patologiczny hazard;
- kompulsywne objadanie się,
- ortoreksja – nadmierna koncentracja na zdrowym jedzeniu;
- uzależnienie od seksu lub pornografii;
- pracoholizm;
- uzależnienie od używania komputera i gier komputerowych,
- sieciaholizm – uzależnienie od użytkowania sieci internetowej;
- fonoholizm – uzależnienie od telefonu komórkowego;
- uzależnienie od używania kart płatniczych;

- kleptoholizm – uzależnienie od okradania;
- uzależnienie od środków masowego przekazu;
- tanoreksja – uzależnienie od opalania się w solarium;
- bigoreksja – przesadna dbałość o sylwetkę poprzez ćwiczenia fizyczne, restrykcyjną dietę, stosowania sterydów anabolicznych;
- uzależnienie od zabiegów medycyny estetycznej i chirurgii plastycznej.

Powyższe działania mają na celu zredukowanie złego samopoczucia i wewnętrznego napięcia poprzez osiągnięcie uczucia przyjemności, zaspokojenia, radości czy nawet euforii przez osobę wykonującą daną czynność. Zazwyczaj są to zachowania akceptowane społecznie. Wspólną cechą wszystkich uzależnień jest zaburzona kontrola impulsów, którym osoba z takimi problemami nie jest w stanie się oprzeć, a poddanie się im przynosi poczucie ulgi. Uzależnienie od wykonywania danej czynności pojawia się w momencie, gdy towarzyszy jej wewnętrzny przymus lub silne pragnienie jej rozpoczęcia i jak najdłuższego kontynuowania.

Cechą charakterystyczną uzależnienia (każdego rodzaju) jest narastanie trudności w kontrolowaniu zachowań z nim związanych oraz zwiększenie tolerancji (czyli wewnętrznej potrzeby coraz większej częstotliwości podejmowania czynności uzależniającej).

W momencie, gdy czynność zostanie przerwana lub możliwość jej wykonywania zostanie ograniczona, pojawiają się niepożądane objawy abstynencyjne, inaczej odstawienne. Do takich objawów należą zaburzenia fizjologiczne ze strony organizmu, np. nadmierna potliwość, drżenie rąk, bóle głowy czy bezsenność. Dołączyć mogą także problemy natury psychologicznej, takie jak zachowania agresywne, rozdrażnienie, nasilony lęk, wstyd czy poczucie winy. Osoba, której dotyczy uzależnienie, powtarza dane zachowanie pomimo świadomości, że jest ono niezdrowe, a nawet niebezpieczne dla jej funkcjonowania w sferze zawodowej, rodzinnej czy psychiczno-społecznej. Przez wiele lat trwania w uzależnieniu odrzuca negatywne opinie otoczenia na temat negatywnych konsekwencji nałogu. Osoby uzależnione często nieświadomie kreują wiele różnych złudzeń na temat swojego życia oraz zachowania, powoduje to niestety zmniejszenie chęci do zmiany swoich szkodliwych nawyków.

Walka z uzależnieniem behawioralnym zależy w głównej mierze od woli i motywacji osoby uzależnionej. Leczenie jest terapią długotrwałą i trudną – nie zawsze przynosi oczekiwane efekty. Przede wszystkim stosowana jest terapia poznawczo-behawioralna oraz dialog motywujący. Celem psychoterapii jest analiza zachowań lub sytuacji, które sprzyjają podejmowaniu danego zachowania, następnie zmiana szkodliwych nawyków a także nauka nowych, skutecznych metod radzenia sobie z problemami i emocjami. Najczęściej łączy się terapię indywidualną, grupową oraz rodzinną. Często stosowaną metodą jest także farmakoterapia – jej celem jest stabilizacja nastroju lub redukcja depresji, która może towarzyszyć uzależnieniom.

Doświadczenia pandemii koronawirusa w latach 2020-2021 pokazały, że szereg działań realizowanych na podstawie Gminny Programu może być realizowanych również w formie zdalnej z wykorzystywaniem narzędzi i komunikatorów internetowych oraz telefonu, np.: kontakt telefoniczny ze specjalistą psychoterapii uzależnień, instruktorem terapii uzależnień czy członkami Gminnej Komisji, a także warsztaty i szkolenia on-line, przeprowadzenie ankiet do diagnozy wśród dzieci i młodzieży. W okresie największych obostrzeń związanych z przemieszczaniem się podczas epidemii była to jedyna dopuszczalna forma niektórych działań. Z powodu pandemii została zawieszona działalność świetlic (do odwołania) - był to wymóg konieczny, związany z bezpieczeństwem opiekunów i rodzin dzieci. Nie były prowadzone zajęcia zdalne, gdyż dzieci spędzają wiele godzin przed komputerem, podczas zajęć szkolnych nauki zdalnej, prowadzonej przez nauczycieli i wychowawców. Rodzice wręcz narzekają na nadmiar czasu i obciążenie, wynikające z wielu godzin spędzanych przy ekranie komputera. Zgodnie ze wskazówkami WHO dzieci (w zależności od wieku) nie powinny spędzać przed komputerem więcej czasu niż do 3 godz. dziennie. W obecnej sytuacji i tak limit ten jest często przekraczany. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przemocy i Narkomanii powinna promować przede wszystkim zdrowy styl życia, a spędzanie czasu przez wiele godzin przed komputerem może spowodować szereg problemów takich, jak np.: zaburzenia kontaktów międzyludzkich, nadpobudliwość, mała aktywność fizyczna, wady postawy, wady wzroku, a także uzależnienie od komputera (co odbija się na zdrowiu psychicznym, fizycznym oraz na bliskich osoby uzależnionej). Jeżeli jednak nastąpi zapotrzebowanie na prowadzenie zajęć za pośrednictwem on-line, to oczywiście Gminna Komisja jest otwarta na taką możliwość - po przeanalizowaniu powyższych zastrzeżeń i po konsultacji z wychowawcami czy podejmą się takich zajęć.

Zapisy niniejszego Programu umożliwiają jego realizację oraz finansowanie w sposób dostosowany do aktualnej sytuacji epidemicznej – w zależności od aktualnych przepisów i wytycznych sanitarnych.

Prace nad gminnym Programem przeprowadzono jako kontynuację prac prowadzonych wcześniej nad osobnym *Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2022 Rok* oraz *Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 Rok*.

Budowanie w Gminie Kwilcz spójnej strategii przeciwdziałania problemom uzależnień, opiera się na systemowym i konsekwentnym wdrażaniu programów profilaktycznych i terapeutycznych realizowanych we współpracy z różnymi środowiskami prowadzącymi działania w tym zakresie. Działania te w sposób kompleksowy przedstawia niniejszym Program uwzględniający rozwiązywanie problemów, które dotyczą uzależnień od napojów alkoholowych, a także przemocy związanej z uzależnieniem.

Sposoby realizacji zadań określonych w Programie dostosowane są do zdiagnozowanych potrzeb i możliwości ich realizowania w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe.

II. Podstawy prawne Programu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022-2025 stanowi podstawę do praktycznej realizacji zadań i priorytetów wynikających z:

- *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.);*
- *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.);*
- *Ustawy z 17 grudnia 2021 roku o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021r., poz. 2469);*
- *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);*
- *Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.);*
- *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Kwilcz na lata 2016-2026 (przyjęta Uchwałą NR XXVIII/185/2016 Rady Gminy Kwilcz z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kwilcz na lata 2016-2026”);*
- *Diagnozy Problemu Uzależnień w Gminie Kwilcz,*
- *Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025;*
- *Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kwilcz na lata 2021-2025;*
- *Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kwilcz;*

Poza tym podczas opracowywania Gminnego Programu opierano się również na wnioskach zawartych w *Raporcie z przeprowadzonego terenowego szkolenia z podwójnym audytem w punktach sprzedaży napojów alkoholowych – 2021* przez Fundację Centrum Działań Profilaktycznych.

III. Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Kwilcz

Tworzenie Programu powinno odbywać się po przeprowadzeniu lokalnej diagnozy tj. problemów, zasobów i potrzeb.

Rzetelna diagnoza ma pokazać obraz lokalnej społeczności, oceny stanu jej zasobów i problemów, mocnych i słabych stron, wskazać trudności i bariery, zobrazować natężenie określonych problemów. Powinna wskazywać również zagrożenia związane z kumulowaniem się problemów, jak również potrzeby (działania) niezbędne do ich rozwiązania. Diagnoza zawiera

analizę lokalnych zasobów (m.in. osobowych, materialnych, kulturowych, społecznych) i możliwości ich efektywnego wykorzystania. Wskazuje które wymagają wzmocnienia, rozwoju, a gdzie występują wyraźne niedostatki.

Diagnoza zapewnia oparcie polityki lokalnej na rzeczywistych problemach i potrzebach mieszkańców co prowadzi do ich efektywnego rozwiązywania oraz zapobiegania.

Przeprowadzona Diagnoza problemów społecznych (tj. Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Kwilcz i Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kwilcz na lata 2016 – 2026) na terenie Gminy Kwilcz oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami mieszkańców gminy i uczniów szkoły podstawowej, szczególnie ich postaw i doświadczeń związanych z wybranymi zagrożeniami społecznymi oraz uzależnieniami,
- poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

3.1. Analiza problemu uzależnień w Gminie Kwilcz

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie;
- zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu dotyczącym oceny ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców				
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	18%	29%	10%	43%
Uzależnienia behawioralne (Internet, smartfon)	14%	53%	29%	4%
Uzależnienie od alkoholu	39%	41%	15%	5%
Bezrobocie	15%	21%	19%	45%
Bieda, ubóstwo	14%	47%	34%	5%
Bezdomność	38%	34%	23%	5%
Przestępczość	14%	20%	26%	40%
Kryzys rodziny	21%	42%	30%	7%
Kryzys norm moralnych	37%	41%	15%	7%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	18%	19%	26%	37%

Źródło: Diagnoza Problemu Uzależnień w Gminie Kwilcz

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Kwilcz wszystkie z wymienionych problemów są w porównywalnym stopniu ważne, jednak zdecydowanie najistotniejszymi problemami społecznymi w ich opinii są: uzależnienie od alkoholu (80%), kryzys norm moralnych (78%), bezdomność (72%), uzależnienia behawioralne (67%).

Poproszono również mieszkańców Gminy Kwilcz o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	16%	31%	12%	4%	37%
Narkomania	7%	38%	33%	12%	10%
Nikotynizm	43%	27%	19%	10%	1%
Zakupoholizm	20%	27%	11%	13%	29%
Pracoholizm	13%	47%	20%	10%	10%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	39%	24%	21%	10%	6%
Uzależnienie od hazardu	14%	19%	23%	18%	26%
Zaburzenia odżywiania	13%	44%	24%	10%	9%

Źródło: Diagnoza Problemu Uzależnień w Gminie Kwilcz

W większości ankietowani stwierdzili, że najbardziej powszechnymi zjawiskami uzależnień w ich środowisku są: nikotynizm (70%), sieccholizm (63%), pracoholizm (60%), zaburzenia odżywiania (57%).

Kolejną poruszoną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. 52% respondentów zadeklarowało abstynencję. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol kilka razy w miesiącu (18%) oraz kilka razy w roku (14%). 3% osób przyznało się do niemal codziennego spożywania alkoholu, a 6% pije kilka razy w tygodniu. Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki). Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 (18%) oraz 3-4 porcje alkoholu (18%). Natomiast 54% z badanych zadeklarowało abstynencję.

34% badanych zna co najmniej jedną osobę zażywającą narkotyki lub dopalacze. Natomiast 66% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: dopalacze, marihuana i haszysz oraz amfetamina. 93% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, 24% dorosłych mieszkańców Gminy Kwilcz potwierdza, że ma za sobą doświadczenia w grach gdzie można wygrać pieniądze. Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani dominują motywacje finansowe oraz rozrywkowe. 36% ankietowanych przyznaje, że grywa w owe gry, ponieważ chce zasilić domowy budżet oraz mieć więcej pieniędzy na codzienne wydatki. 52% zadeklarowało, że jest to dla nich rozrywka, sposób na nudę, a 36% gra dlatego, że ma przecucie wysokiej wygranej. 47% ankietowanych mieszkańców Gminy Kwilcz jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić. Przeciwnego zdania jest 35% respondentów a 18% nie ma zdania w tym temacie.

Większość badanych - 55% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie. Aczkolwiek 16% przyznało, że ma w swoim otoczeniu takie osoby, a 29% nie jest pewna i podejrzewa, że osoby, które znają mogą być ofiarami przemocy w rodzinie. Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza

Jak wynika z przeprowadzonych badań 41% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczy to o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz

zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi. Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (20%), otwartych konsultacji terapeuty uzależnień (29%) oraz po-mocy w integracji dzieci po okresie izolacji spowodowanym pandemią (22%).

Uczniowie w Gminie Kwilcz deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami 94%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne / problemowe.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. 5% uczniów klas 4-6 oraz 40% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol. Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej na imprezy/dyskoteki oraz na świeżym powietrzu.

Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym oraz dla towarzystwa. Niepokojące są motywy sięgania po alkohol przez młodych mieszkańców Gminy związane z pićm, aby zapomnieć o kłopotach. Badani wskazywali najczęściej, że nie wiedzą w jaki sposób ich koledzy/ koleżanki zdobywają alkohol. Jednakże, ci uczniowie, którzy posiadają taką wiedzę przyznawali, że alkohol kupują im starsi koledzy, podkradają go rodzicom, proszą obcych ludzi pod sklepem o jego zakup, czy też nawet kupują go sami.

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 11% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. 5% starszych uczniów Gminy Kwilcz, przyznaje, że przyjmowało substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

Niepokojący wydaje się być fakt, że starsi uczniowie szkół podstawowych Gminy Kwilcz najczęściej spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie. Z kolei młodszy uczniowie najczęściej spędzają na korzystaniu z komputera do 2 godzin dziennie. W przypadku korzystania ze smartfonu młodszy uczniowie deklarują najczęściej czas do 3 godzin dziennie. Niepokojące są deklaracje 39% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

Jeżeli chodzi o powody korzystania z komputera i Internetu uczniowie wskazywali kolejno na:

- SP 4-6: kontakt ze znajomymi (74%), granie w gry online (63%), oglądanie filmów (58%), naukę (55%) oraz słuchanie muzyki (53%)

- SP 7-8: słuchanie muzyki (84%), naukę (77%), kontakt ze znajomymi (74%) oraz oglądanie filmów (65%).

3.2. Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Kwilcz

Bezpieczeństwo obok porządku, życia i zdrowia, jest jedną z nadrzędnych wartości w skali oczekiwań społecznych i osobistych społeczeństwa. Bezpieczeństwo jest niezbędne dla budowania przyszłości swojej i swoich najbliższych. Jest również naczelną potrzebą państw i systemów międzynarodowych. Jest dobrem podstawowym, gwarantującym prawidłowy rozwój życia indywidualnego każdej jednostki, jak również stabilizację i rozwój życia politycznego, ekonomicznego i społecznego. Kwestia poczucia bezpieczeństwa, a także ściśle z nim związanego faktycznego stanu bezpieczeństwa wpływa w coraz większym stopniu na całe życie, a także na konkretne decyzje podejmowane przez mieszkańców zamieszkujących przestrzeń lokalną.

Jednym z podstawowych organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa ludzi, utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest Policja, która w szczególności zajmuje się ochroną życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, rozpoznawaniem zagrożeń i przeciwdziałaniem przyczynom ich powstawania, inicjowaniem i organizowaniem działań społeczności lokalnych, mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom kryminogennym, wykonywaniem czynności administracyjno-porządkowych oraz innych niecierpiących zwłoki czynności związanych z zawiadomieniem o przestępstwie i zabezpieczeniem miejsca zdarzenia.

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez Komendę Powiatową Policji w Międzychodzie, a w tym Komisariat Policji w Sierakowie, któremu terytorialnie podlega Gmina Kwilcz.

Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy Kwilcz jest priorytetowym zadaniem Komisariatu Policji w Sierakowie i przyjmuje się w tym zakresie szereg czynności zgodnie z obowiązującymi przepisami zarówno w kontekście zapobiegania jak i procesu wykrywczego mającego na celu zminimalizowanie przestępstw najbardziej uciążliwych społecznie.

Bardzo ważnym elementem służby w Komisariacie Policji w Sierakowie jest służba obchodowa realizowana przez dzielnicowego. Bezpośredni kontakt dzielnicowego z mieszkańcami, który niewątpliwie wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w swoim miejscu zamieszkania. Działające programy – aplikacje „Moja Komenda, Dzielnicowy bliżej nas” oraz

aplikacja „Krajowa mapa zagrożeń bezpieczeństwa” umożliwiającą szybko reagować na zagrożenia, jak i nawiązywać bezpośrednie kontakty.

Poniżej zaprezentowane zostały dane dotyczące zagrożenia przestępczością oraz stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Sierakowie – gmina Kwilcz.

Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Kwilcz w latach 2019 – 2021

	2019	2020	2021
Liczba nietrzeźwych kierujących pojazdami mechanicznymi/rowerami	9/1	9/1	4/0
Liczba nietrzeźwych nieletnich	0	0	1
Spożywanie alkoholu w miejscu objętym zakazem (ujawnione wykroczenia)	0	1	3
Interwencje w miejscach publicznych w związku ze skutkami spożywania alkoholu	27	60	50
Interwencje domowe w zw. ze skutkami spożywania alkoholu przez ich uczestników	43	47	43
Interwencje wobec osób będących pod działaniem substancji psychoaktywnych	1	0	0
Liczba osób nietrzeźwych doprowadzonych do wytrzeźwienia do miejsca zamieszkania	10	6	9
Liczba osób nietrzeźwych doprowadzonych do wytrzeźwienia do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych	14	14	16
Liczba ujawnionych osób posiadających przy sobie substancje psychoaktywne	1	1	3

Źródło: Sporządzono na podstawie danych policyjnych – KPP Międzychód.

Dalsza realizacja założeń i priorytetów ma na celu nie tylko utrzymanie osiągniętych wyników, lecz również dążenie do ich poprawy, a przede wszystkim do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Kwilcz.

3.3. Analiza SWOT

Wykonanie analizy SWOT, czyli wyodrębnienie mocnych i słabych stron wynikających z uwarunkowań wewnętrznych oraz szans i zagrożeń płynących z otoczenia, pozwala zdiagnozować sytuację społeczną gminy oraz sformułować cele i zadania wykorzystujące walory i możliwości gminy, a także ukryć lub wyeliminować jej słabości. Mocne strony gminy należy doskonalić i rozwijać, ponieważ stanowią one jej unikalny potencjał wewnętrzny. Natomiast słabe strony powinno się zreorganizować lub wykluczyć.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1) współpraca z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz rodzin oraz PUP Międzychód 2) baza instytucji pomocowych, takich jak: Centra Integracji Społecznej, Kwileckie Centrum Kultury i Edukacji oraz Biblioteka Publiczna, Diakonijna Spółka Zatrudnienia, Świetlice środowiskowe, Warsztaty Terapii Zajęciowej „TECZA”, Zakład Pracy Chronionej JUWAX, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 3) stała Analiza Zagrożenia przestępczością i wykroczeniami-współpraca z KPP Międzychód , KP Sieraków 4) rozwój Mieszkalnictwa komunalnego i deweloperskiego 5) dobra infrastruktura społeczna 6) pomoc specjalistów w zakresie pomocy psychologicznej i terapeutycznej 7) dorośli mieszkańcy względnie rzadko spożywają alkohol. 8) 50% badanych oceniło funkcjonowanie kontroli sprzedaży w Gminie Kwilcz jako raczej dobrze i bardzo dobrze. 9) uczniowie w Gminie Kwilcz deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 96%; SP 7-8: łącznie 94%. 10) uczniowie z mają w większości bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 88%; SP 7-8: łącznie 60%. 11) duży procent uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się alkoholu. 12) 70% SP 4-6 oraz 63% SP 7-8 nie zgadza się z twierdzeniem, że piwo to nie alkohol. 13) większość ankietowanych uczniów nie pali wyrobów tytoniowych. 14) problem przyjmowania narkotyków i dopalaczy przez uczniów jest mało zauważalny. 15) duży udział rodziców i nauczycieli w rozmowach z uczniami na temat wpływu substancji psychoaktywnych na zdrowie i samopoczucie człowieka. 16) młodsza część społeczeństwa Gminy Kwilcz nie uczestniczyła w hazardzie i nie grała na pieniądze. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) szara strefa zatrudnienia 2) wysokie koszty dla gminy w przypadku umieszczania osób w DPS 3) wysokie koszty dla gminy w przypadku umieszczania dzieci w pieczy zastępczej 4) słaba motywacja klientów pomocy Społecznej oraz ich bierna postawa 5) powielanie stereotypów ubóstwa wywodzącego się z tzw. patologii społecznej 6) niedobór kadry medycznej i pielęgniarskiej 7) zaledwie 41% ankietowanych mieszkańców wyraża potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki 8) nieodpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim 9) problem picia alkoholu i palenia tytoniu wśród dzieci i młodzieży oraz obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i nikotynowej 10) zaledwie 19% dorosłych mieszkańców stanowi dobre wzorce dla młodzieży. Tylko ta część osób zadeklarowała wiek inicjacji alkoholowej i po osiągnięciu pełnoletności. 11) tylko 55% dorosłych mieszkańców uważa, że zjawisko przemocy w rodzinie w ich otoczeniu nie ma miejsca 12) przyzwolenie dorosłych na picie alkoholu przez młodzież (38% nie zgadza się na kontrolowanie dostępu do alkoholu). 13) inicjację alkoholową ma za sobą: 12% badanych uczniów klas SP 4-6 oraz 32% uczniów klas SP 7-8. Uczniowie zadeklarowali, że najczęściej sięgają po piwo oraz szampana. 14) 11% starszych uczniów uważa, że nie miałyby problemu z zakupem narkotyków i dopalaczy. 15) 80% uczniów młodszych oraz 82% uczniów starszych ma już za sobą pierwsze gry na automatach w salonach gier.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1) rozwój współpracy pracowników pomocy	1) niekorzystne zjawiska demograficzne

<p>społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych 3) mapy zagrożeń bezpieczeństwa monitorujące niebezpieczeństwa i zagrożenia dostrzeżone przez mieszkańców gminy 4) zwiększające się zasoby mieszkaniowe 5) promowanie ekonomii społecznej 6) rozwijająca się pomoc terapeutyczna dla klientów pomocy społecznej 7) rozwijająca się pomoc psychologiczna dla mieszkańców gminy 8) realizacja projektów o charakterze społecznym 9) dostępność transportowa i komunikacyjna obszaru 10) możliwość skorzystania z funduszy UE zarówno na inwestycje, jak i realizację projektów o charakterze społecznym 11) dorośli mieszkańcy Gminy Kwilcz odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka 12) rodzice na wieść o spożyciu przez ich dzieci alkoholu we większości sytuacji reagują i nie ignorują problemu 13) uczniowie mają dużą świadomość w związku ze szkodliwością alkoholu 14) wzrost aktywności społecznej wśród mieszkańców 15) rozwój oferty sportowej i kulturalnej dla mieszkańców. 	<ol style="list-style-type: none"> 2) niewydolność systemu wymiaru sprawiedliwości 3) rosnąca liczba rodzin wieloproblemowych 4) uzależnienie rodzin od alkoholu, środków odurzających 5) uzależnienie rodzin od pomocy społecznej dziedziczenie tzw. biedy, niewydolności wychowawczej 6) brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi 7) ograniczenia prawne w działaniu GKRPAiN 8) niski wskaźnik przyrostu naturalnego 9) uzależnienie młodzieży i przestępczości nieletnich 10) trudny dostęp do opieki zdrowotnej w środowisku rodzinnym jak i specjalistycznym 11) wysokie koszty i ryzyko podejmowania działalności gospodarczej 12) niski poziom świadomości sprzedawców alkoholu o szkodliwości alkoholu 13) uczniowie w większości spędzają przed ekranami smartfonów więcej niż 3 godziny dziennie 14) migracja zarobkowa młodych i wykształconych osób do większych miast i za granicę 15) zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy 16) niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów 17) wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień.
---	---

Źródło: Opracowanie własne.

W analizie SWOT widać wyraźną przewagę mocnych stron oraz zagrożeń, płynących z zewnątrz. W przedstawionych polach diagnostycznych najważniejszymi **mocnymi stronami** jest zaplecze instytucji oraz specjalistów, służących pomocą dla mieszkańców gminy. Najważniejszą **słabą stroną** gminy jest bierna postawa oraz słaba motywacja osób, które przychodzą po pomoc.

Główną **szansą** jest realizacja projektów o charakterze społecznym oraz wzmocnienie współpracy poprzez większą koordynację działań i wspólnych celów ze wszystkimi instytucjami działającymi na terenie gminy. Wśród **zagrożeń** głównym problemem stają się ograniczenia prawne co do możliwości pomocy oraz uzależnianie się rodzin od uzyskiwanej pomocy społecznej, a także niekorzystne wzorce zachowań płynące z mediów.

3.4. Terenowe szkolenie w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Kwilcz

W 2021 r. na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przemocy i Narkomanii w Kwilczu, Fundacja Centrum Działań Profilaktycznych przeprowadziła usługę skierowaną do właścicieli oraz personelu punktów sprzedaży alkoholu z terenu Gminy Kwilcz. Usługa polegała na przeprowadzeniu projektu „Tajemniczy Klient” oraz realizacji szkolenia terenowego w każdym punkcie sprzedaży alkoholu. Umową zostały objęte 24 punkty sprzedaży alkoholu, działające na terenie gminy. Pierwszy audyt, który miał miejsce w dniach 12.08.2021 r. – 13.08.2021 r. polegał na zakupie alkoholu przez „Tajemniczego klienta”, czyli osobę pełnoletnią, wyglądającą młodziej. Następnie, po próbie zakupu, trener Fundacji, przeprowadził w punktach sprzedaży szkolenie dotyczące konsekwencji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. Audyt został przeprowadzony

w 20 punktach sprzedaży; 4 punkty sprzedaży były w tych dniach nieczynne. W dniu 27.11.2021 r. odbył się audyt sprawdzający, polegający na zakupie alkoholu przez „Tajemniczego klienta” oraz przeszkoleniu sprzedawców w zakresie konsekwencji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. Audyt został przeprowadzony w 18 punktach sprzedaży; 6 punktów sprzedaży było w tym dniu nieczynnych. Z przeprowadzonych badań wynika, że już w trakcie drugiego audytu sprzedawcy napojów alkoholowych prosili osoby kupujące alkohol o okazanie dowodu tożsamości, co miało potwierdzić ich pełnoletność. Aby utrwalić skuteczność programu należałoby go realizować rok po roku, gdyż tylko cykliczne działania skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych przynoszą trwałe efekty.

Wnioski z realizacji wykonanego zadania:

- wyniki ewaluacji sugerują potrzebę szkoleń i kontroli, które pomogą w ograniczaniu dostępności alkoholu dla osób wyglądających na nieletnie i nietrzeźwe;
- sprzedaż alkoholu osobom nieletnim w Gminie Kwilcz jest prawdopodobna – wydaje się jednak, że sprzedawcy w większości przypadków robią to nieświadomie oceniając wiek po wyglądzie, co może być często łudzące;
- zgromadzony w toku realizacji zadania materiał może, a wręcz powinien w przyszłości posłużyć do tworzenia analiz ryzyka, o których mowa w art. 47 ust. 1 Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 162 ze zm.) na potrzeby planowanych kontroli przedsiębiorców posiadających zezwolenia na sprzedaż alkoholu;
- w celu utrwalenia skuteczności programu, należy go realizować rok po roku, gdyż tylko cykliczne działania przynoszą trwałe zmiany utrzymujące się przez wiele lat.

Planując na przyszłość podobne zadania należy brać pod uwagę nie tylko zjawisko samoistnego zanikania w czasie efektów szkoleniowych, lecz również bardzo wysoką rotację

personelu w sklepach. W związku z tym, niezwykle istotnym czynnikiem jest powtarzalność programu, a także planowanie kontroli punktów sprzedaży w oparciu o wyniki tego typu badań. Wpisuje się to w powszechnie akceptowaną – zarówno przez mieszkańców, jak samych sprzedawców – ideę, którą można streścić słowami, że edukacja i sprawdzanie, a gdy trzeba wyciąganie konsekwencji jest wskazane.

Liczne doświadczenia pokazują, że cykliczne (min. Raz w roku) działania skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych przynoszą trwałe efekty. Dowodem na to są badania ewaluacyjne z analogicznych projektów, które od lat są realizowane dla klientów centrum badań profilaktycznych. Wyniki te pokazują, że za każdym razem, po zrealizowaniu działań skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych następuje znaczący spadek sprzedaży osobom nieletnim. Pierwszy audyt przeprowadzony w ramach programu „3S” pokazał. Że systematyczna praca w postaci cyklicznie powtarzanych audytów „Tajemniczy Klient” oraz powiązanych z nimi kontroli przynosi trwałe i wymierne korzyści nie tylko dla organu zezwalającego, lecz również całej społeczności lokalnej pod warunkiem jej cyklicznego stosowania⁶.

W prowadzeniu działań profilaktycznych na terenie Gminy Kwilcz tak samo istotne wydają się być strategie oparte na przekazywaniu rzetelnej, adekwatnej do odbiorców wiedzy, a także te oparte na rozwoju umiejętności psychospołecznych, jak np. asertywność. Nie należy zapominać, że tymi odbiorcami nie mogą być tylko sprzedawcy, lecz również dzieci, młodzież, rodzice, nauczyciele, pedagodzy, dorośli mieszkańcy. Tylko całościowe i kompleksowe podejście do działań profilaktycznych może przynieść zamierzone efekty. Dlatego też należy rozpatrzyć możliwość organizacji zajęć profilaktycznych w szkołach z zakresu szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień w tym profilaktyki pozytywnej. Zajęcia te miałyby na celu wzmocnienie prawidłowych postaw względem środków psychoaktywnych, ćwiczenie umiejętności asertywnej odmowy oraz ukazanie znaczenia podejmowanych decyzji. W tego typu działania warto zaangażować rodziców, opiekunów i kadrę pedagogiczną, aby uświadomić im wagę podtrzymywania prawidłowych relacji na linii dziecko - osoba dorosła, w procesie wychowania i dorastania. Niezwykle ważne jest wzmocnienie ich autorytetu oraz przekazanie narzędzi w postaci rzetelnej wiedzy na temat środków uzależniających. Dorośli muszą stać się źródłem wiarygodnych informacji dla swoich podopiecznych.

We wzmacnianiu prawidłowych postaw społecznych związanych z alkoholizmem i innymi zagrożeniami lokalnymi pomocne okazać się mogą działania w zakresie organizacji kampanii informacyjnych. Można je prowadzić przy okazji festynów, imprez plenerowych, obchodów ważnych wydarzeń lokalnych itp. Mogą temu posłużyć akcje ulotkowe, plakaty informacyjne, a także krótkie prelekcje z trenerem profilaktyki uzależnień.

⁶ Fundacja Centrum Działań Profilaktycznych, Raport z przeprowadzonego terenowego szkolenia z podwójnym audytem w punktach sprzedaży napojów alkoholowych-2021, Podsumowanie i wnioski, Wieliczka 2021, s. 14-15.

Istotnym działaniem jednostek zajmujących się przeciwdziałaniem uzależnieniom w środowisku lokalnym jest zwrócenie uwagi na sprzedaż alkoholu na terenie gminy oraz zaostrzenie kontroli sprzedaży. We wszystkich środowiskach i grupach społecznych należy w sposób ciągły prowadzić działania edukacyjne promujące styl życia bez nałogów i przemocy.

Bardzo ważne jest więc prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

3.5. Wnioski i podsumowanie diagnozy

Dorośli mieszkańcy Gminy Kwilcz:

- W opinii mieszkańców Gminy Kwilcz najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: uzależnienie od alkoholu (80%), kryzys norm moralnych (78%), bezdomność (72%), uzależnienia behawioralne (67%). Natomiast powszechnymi zjawiskami uzależnień w ich środowisku są: nikotynizm (70%), sieciholizm (63%), pracoholizm (60%), zaburzenia odżywiania (57%).
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Gminy Kwilcz odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy Gminy Kwilcz stosunkowo rzadko spożywają alkohol, wypijając przy tym umiarkowane ilości.
- Palenie wyrobów tytoniowych nie jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Kwilcz rozpowszechnionym nałogiem. 52% mieszkańców nie pali papierosów ani e-papierosów okazjonalnie czy też nałogowo.
- Badani respondenci deklarują, że znają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze. 34% z nich deklaruje, że zna, co najmniej jedną osobę przyjmującą te substancje. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: dopalacze, marihuana i haszysz oraz amfetamina.
- Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w Gminie Kwilcz jest zauważalne. 16% mieszkańców ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 29% nie jest tego pewna, lecz ma podejrzenia, że do tego dochodzi.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Kwilcz można określić na niskim poziomie ryzyka. 24% mieszkańców grało kiedykolwiek w życiu w gry typu automaty, czy w gry na pieniądze. Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani dominują motyw finansowe oraz rozrywkowe.
- Większość mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol,

nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane.

Sprzedawcy napojów alkoholowych:

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy nie do końca odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol tylko 15% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek.

Dzieci i młodzież szkolna

- Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych osób eksperymentujących z alkoholem oraz papierosami.
- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Kwilcz można określić na niskim poziomie ryzyka. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol- inicjację alkoholową ma za sobą 12% uczniów klas 4-6 oraz 32% uczniów klas 7-8.
- Badania wykazały, że pewien odsetek badanych młodych mieszkańców Gminy Kwilcz palił lub nadal pali wyroby papierosowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się sobą 13% uczniów klas 4-6 oraz 17% uczniów klas uczniów klas 7-8. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez starszych uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest zauważalny, lecz nie rozpowszechniony wśród uczniów szkół Gminy Kwilcz (5% uczniów klas 7-8 przyznaje, że zażywało już narkotyki lub dopalacze). Uczniowie w większości nie potrafią ocenić, czy nabycie owych substancji jest w ich otoczeniu trudne czy łatwe.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 6 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu.
- Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, a internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży.
- Uczniowie w Gminie Kwilcz deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami.

IV. Cele Programu

4.1. Cel główny

Głównym celem Programu jest ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania innych środków psychoaktywnych oraz zaburzeń zachowania poprzez motywowanie do dbania o zdrowie, podnoszenie poziomu wiedzy, a także świadomości mieszkańców Gminy Kwilcz w poszukiwaniu pomocy - kontynuacja wielokierunkowych działań o charakterze rehabilitacyjnym i terapeutyczno-edukacyjnym.

4.2. Cele szczegółowe

- prowadzenie działań profilaktycznych oraz wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży;
- zwiększanie dostępności do terapii dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- udzielanie osobom i rodzinom, w których występują problemy związane z uzależnieniem pomocy psychospołecznej;
- wspieranie działalności środowisk abstynenckich;
- wspieranie istniejących miejsc wsparcia dla dzieci z rodzin z problemem uzależnienia (m.in. świetlice środowiskowe);
- podejmowanie działań kontrolnych i interwencyjnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych;
- szkolenie członków Komisji oraz członków innych instytucji i podmiotów prowadzących na terenie gminy działania na rzecz profilaktyki uzależnień;
- promowanie właściwych postaw społecznych ważnych dla profilaktyki związanych z uzależnieniem
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej;
- Optymalizacja systemu planowania, monitorowania i kontrolowania realizacji Programu oraz wzmocnienie synergii działań i współpracy podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie uzależnieniom.

Program określa ogólne założenia organizacyjne i formy działania służące osiągnięciu powyższych celów.

W odniesieniu do przeprowadzonej Diagnozy Problemu Uzależnień wystrósowano następujące cele szczegółowe, które również należy zrealizować w trakcie realizacji Programu:

- przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy Kwilcz kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu na organizm człowieka

oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym spożywaniem. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby zorganizować szereg darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

- wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, należałoby w kampanii informacyjnej zawrzeć informacje dotyczące przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy.
- należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.
- regularne przeprowadzanie szkoleń z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych dla sprzedawców, dystrybucję materiałów do umieszczenia w punktach oraz zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmocnienie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją.
- planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego, czyli czerpanie pozytywnych poglądów i postaw nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać

otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.

- wspieranie wszelkich inicjatyw rozwijających różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- zaznajomienie uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadarek na lekcjach wychowawczych.
- rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.

V. Adresaci działań Programu:

- konsumenci alkoholu,
- osoby uzależnione (w tym: od alkoholu, narkotyków, zachowań behawioralnych i innych),
- osoby współuzależnione, czyli rodzina i najbliżsi osób uzależnionych, osoby niepełnoletnie – w tym dzieci i młodzież szkolna,
- kadra pedagogiczna szkół i przedszkoli,
- organizacje pozarządowe,
- lokalne instytucje działające na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień,
- pozostała społeczność lokalna.

VI. Realizatorzy Programu: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przemocy i Narkomanii w Kwilczu oraz Wójt poprzez powołanego przez siebie Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przemocy i Narkomanii we współpracy z:

- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kwilczu,
- Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kwilczu,
- Komendą Powiatową Policji w Międzychodzie oraz Komisariatem Policji w Sierakowie,
- Przychodnią Lekarską „SIMED w Kwilczu”,
- SP ZOZ Zakładem Leczenia Uzależnień w Charcicach,

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzychodzie,
- Szkołą Podstawową w Luboszu,
- Szkołą Podstawową w Kwilczu,
- Przedszkolem „Pod Topolą” w Kwilczu,
- Kwileckim Centrum Kultury i Edukacji im. Floriana Mazurkiewicza oraz Biblioteką Publiczną,
- Poradnią Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Międzychodzie,
- parafiami w Kwilczu i w Luboszu,
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Szamotułach,
- powiatem oraz gminami sąsiednimi w zakresie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- placówkami medycznymi, a w szczególności z placówkami leczenia odwykowego w zakresie udzielania pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- z instytucjami i organizacjami zajmującymi się statutowo problematyką uzależnień,
- organizacjami zajmującymi się innymi uzależnieniami.

VII. Zadania Programu i sposób ich realizacji

7.1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem oraz udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnienia pomocy psychospołecznej i prawnej, poprzez:

- kontynuację działalności punktu konsultacyjno-informacyjnego dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie (w tym: doposażenie w podstawowe materiały biurowe, ulotki i broszurki informacyjno - edukacyjne z zakresu uzależnień),
- zatrudnienie specjalistów - specjalistów psychoterapii uzależnień,
- przeprowadzanie rozmów motywujących osoby uzależnione, osoby stosujące przemoc w rodzinie oraz członków ich rodzin do udziału w zajęciach terapeutycznych oraz podjęcia terapii, (np. prowadzenie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego),
- szkolenia specjalistów oraz przedstawicieli grup zawodowych stykających się z problemem uzależnień – organizowanie i dofinansowanie szkoleń, kursów zwiększających kompetencje w zakresie przeciwdziałania narkomanii,
- organizacja zajęć profilaktycznych,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- współpraca z placówkami leczenia uzależnień,

- działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kwilczu,
- prowadzenie badań przez biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- zakup i dystrybucję materiałów edukacyjnych, profilaktycznych i informacyjnych.
- wspieranie działalności grup AA,
- prowadzenie świetlic środowiskowych w oparciu o opinię Rad sołeckich (dot. zasadności prowadzenia świetlicy – ilość dzieci, wiek dzieci i możliwość korzystania z placówek oświatowo-kulturalnych),
- wyposażenie świetlic środowiskowych poprzez zakup niezbędnych artykułów sportowych i papierniczych, a także innych pomocy w celu prowadzenia zajęć,
- współpraca z podmiotami tworzącymi system pomocy ofiarom przemocy, w tym z interdyscyplinarnym zespołem ds. przeciwdziałania przemocy.

7.2. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych poprzez:

- udział w ogólnopolskich społecznych kampaniach edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- podejmowanie działań interwencyjnych w przypadkach naruszania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- dofinansowanie organizowanego przez stowarzyszenie festynu rodzinnego „Postaw na rodzinę” celem propagowania zdrowego i aktywnego rodzinnego stylu życia, wolnego od uzależnień,
- współpracę z Policją oraz innymi instytucjami i podmiotami w zakresie informacyjno - edukacyjnej działalności profilaktycznej,
- organizację szkoleń i warsztatów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w jednostkach oświatowych gminy,
- wyposażenie świetlic środowiskowych poprzez zakup artykułów spożywczych,
- organizację lub dofinansowanie wycieczki letniej z programem profilaktyczno – terapeutycznym oraz edukacyjnym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu, narkomanii i przemocy,
- udział dzieci i młodzieży w zajęciach o tematyce profilaktycznej „Zielona szkoła” po uzyskaniu potwierdzenia terminu udziału w zajęciach,

- dofinansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, takich jak np. SKS lub innych form aktywności ruchowej;
- organizację lub dofinansowanie organizacji spektakli, warsztatów oraz innych zajęć i wydarzeń o charakterze profilaktycznym organizowanych na terenie naszej gminy i adresowanych do mieszkańców gminy, a w szczególności do dzieci i młodzieży,
- organizacja warsztatów dla rodziców i nauczycieli,
- zwiększanie świadomości dzieci i młodzieży o skutkach prawnych i następstwach podejmowania ryzykownych zachowań związanych z sięganiem po alkohol, środki psychoaktywne, kradzieży, bójkę itp.;
- prowadzenie edukacji publicznej w zakresie problematyki uzależnień poprzez rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (np. broszur, ulotek itp.),
- przeprowadzenie lokalnej diagnozy społecznej mającej na celu określenie rozmiarów problemów związanych z uzależnieniem.

7.3. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem, poprzez:

- wsparcie SP ZOZ Zakładu Leczenia Uzależnień w Charcicach w realizacji działań terapeutycznych poprzez zakup materiałów wykorzystywanych podczas terapii,
- szkolenie opiekunów świetlic środowiskowych, wychowawców, pedagogów szkolnych oraz innych osób zaangażowanych w prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności na rzecz dzieci i młodzieży,
- organizowanie i udział w szkoleniach dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w szczególności w zakresie Procedury „Niebieskie Karty”) członków Komisji, Pełnomocnika oraz przedstawicieli innych instytucji i podmiotów zaangażowanych w realizację Programu,
- podnoszenie kwalifikacji członków Komisji oraz Pełnomocnika poprzez udział w konferencjach, szkoleniach, warsztatach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, z zakresu przeciwdziałania narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- wymianę informacji, konsultacje, wspólne inicjatywy na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zakup i dystrybucję materiałów edukacyjnych i informacyjnych,
- wspieranie organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego realizujących zadania w zakresie profilaktyki uzależnień,

- szkolenia dla sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- kontrola lokalnego handlu napojami alkoholowymi, zwłaszcza w kontekście przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim oraz podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- podejmowanie wraz z Policją działań mających na celu zmniejszanie dostępności narkotyków na terenie gminy i powiatu,
- dofinansowanie realizacji programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.

7.4. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego, poprzez:

- współpracę z Sądem Rejonowym w Szamotułach, Komendą Powiatową Policji w Międzychodzie oraz Komisariatem Policji w Sierakowie;
- działania na rzecz skutecznego egzekwowania zapisów ustaw i prawa lokalnego.

7.5. Pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego oraz wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej poprzez:

- współpraca i wsparcie działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kwilczu, Centrum Integracji Społecznej w Kwilczu i Centrum Integracji Społecznej w Chudobczycach w zakresie udzielania pomocy osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin,
- reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym/wykluczonych społecznie ze względu na uzależnienie od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, w tym m.in.: wspieranie centrum integracji społecznej.

VIII. Źródła i zasady finansowania Programu

Zgodnie z art. 18² Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi głównym źródłem finansowania zadań Programu są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Od 2021 roku środki pochodzące z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml, przeznaczone

są na działania mające na celu realizację lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

Realizacja zadań własnych gminy w ramach Programu nie powinna mieć charakteru pomocy materialnej dla osób indywidualnych.

IX. Sposób kontroli realizacji Programu

Zgodnie z *Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* Wójt sporządza raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada radzie gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

Wójt sporządza na podstawie ankiety opracowanej przez Centrum informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, i przesyła ją do Centrum w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

X. Ustalanie zasad wynagradzania, zwrotu kosztów podróży członków Gminnej Komisji

1. Członkowie Komisji otrzymują wynagrodzenie miesięczne na podstawie minimalnego wynagrodzenia ogłoszonego w obwieszczeniu Prezesa Rady Ministrów na rok, w którym realizowany jest Gminny Program:
 - a) za udział w pracach Gminnej Komisji (miesięcznie) - 25% minimalnego wynagrodzenia dla Przewodniczącego Komisji, Wiceprzewodniczącego Komisji oraz Sekretarza Komisji;
 - b) za udział w pracach Gminnej Komisji (miesięcznie) - 15% minimalnego wynagrodzenia dla członków Komisji.
2. Członkom Komisji przysługuje dodatkowe wynagrodzenie z tytułu wyjazdów na szkolenia lub wyjazdów związanych z zadaniami realizowanymi przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przemocy i Narkomanii obliczane na zasadach określonych w *Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.01.2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 167)*.
3. Wysokość wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w pkt 1 ulega obniżeniu za każdą nieobecność członka Komisji:
 - a) na posiedzeniu plenarnym – o 30%,

- b) na posiedzeniu Zespołów – o 20%,
 - c) na dyżurze w Punkcie Konsultacyjnym – o 20%.
 - d) za brak udziału w innych czynnościach nie wymienionych powyżej, związanych z realizacją ustawowych zadań Komisji i zleconych przez Przewodniczącego Komisji - o 20%.
4. Podstawą do obniżenia wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w pkt 1 jest odnotowanie obecności w protokołach i listach obecności wykonywanych zadań, posiedzeń Komisji lub Zespołów oraz pełnionych dyżurów.
 5. Podstawę wypłaty wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w pkt 1 członkom Komisji stanowi zestawienie obecności sporządzone w oparciu o listy obecności na posiedzenia i dyżurach oraz innych czynnościach związanych z realizacją zadań Komisji, w tym zleconych przez Przewodniczącego.
 6. Zestawienie podpisuje Przewodniczący Komisji, a w czasie jego nieobecności Wiceprzewodniczący Komisji.
 7. Wypłata wynagrodzenia miesięcznego następuje z dołu, do 10-go dnia miesiąca następującego po miesiącu rozliczeniowym. Wynagrodzenie miesięczne wypłacane jest w kasie Urzędu Gminy w Kwilczu lub przelewem na wskazane przez członka Komisji konto bankowe.

Uzasadnienie

Podstawę prawną rozwiązywania problemów alkoholowych w Polsce stanowi ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119). *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022-2025* jest wynikiem obowiązków nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego *Ustawą z 17 grudnia 2021 roku o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2021r., poz. 2469).

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ww. ustawy realizacja zadań, o których mowa wyżej jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Program jest zgodny z założeniami i celami *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kwilcz na lata 2016-2026* oraz *Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025*.

Przyjęcie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kwilcz na lata 2022 - 2025 jest niezbędne dla realizacji określonych w nim celów wychodzących naprzeciw istotnym problemom społeczności lokalnej w obszarze profilaktyki uzależnień.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

Wójt Gminy

Stanisław Mannek